

Juni

Gewone margriet

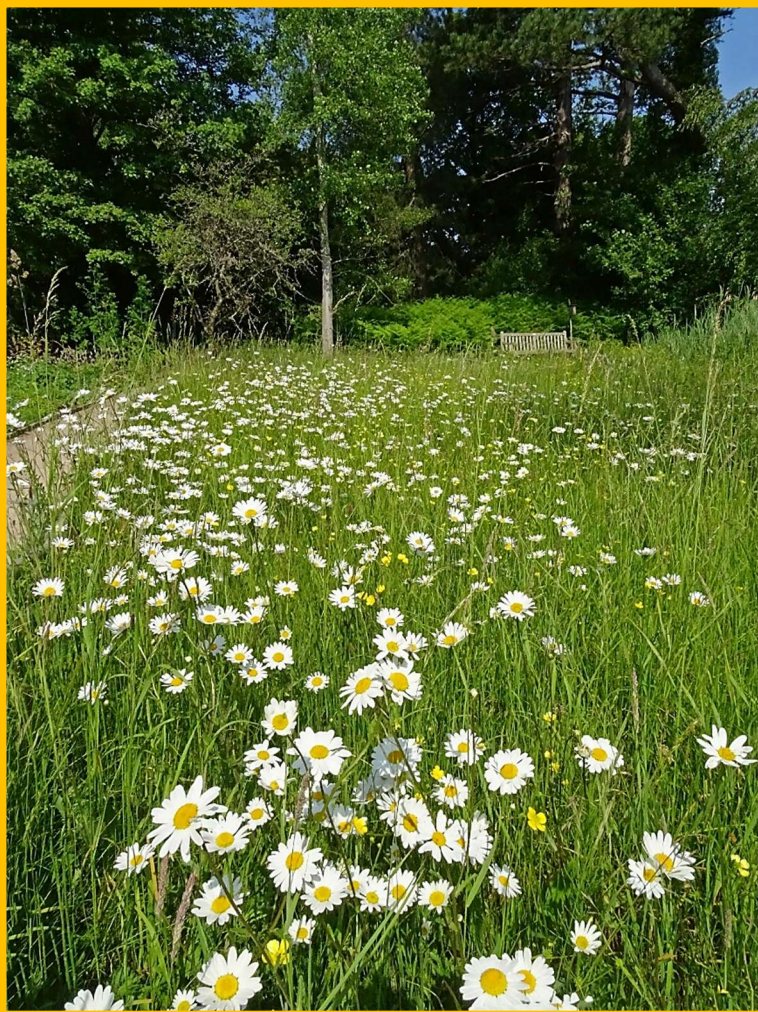
De plant in Thijsse's Hof.

De gewone margriet, wie kent haar niet? Vroeger algemeen voorkomend, maar tegenwoordig in het wild redelijk zeldzaam. Deze prachtige plant valt op met haar wit-gele bloemen in de voorzomer en wordt bezocht door tal van insecten, zoals vlinders, bijen en zweefvliegen.

Als op de wei, nabij de grote vijver, het gras hoog staat zie je overal de margrietten er tussen staan. Ze zijn als grote madeliefjes en geven het geheel een kleurrijk aanzien. Eigenlijk moet je fijn op de bank bij de demonstratiestrook gaan zitten en er op je gemak naar kijken. Rustgevend, fleurig en het zorgt zeker voor een goed humeur. Jac. P. Thijsse deed dat ook en luisterde juist op dit bankje graag naar de vogels.

De wortelstok is vaak vertakt en de wortels zijn taai en relatief lang. Nieuwe plantjes worden hoofdzakelijk generatief (via zaad) verspreid. De wind helpt daarbij een handje. Gewone margriet gedijt goed op enigszins droge tot vochtige bodems die vrij open moeten zijn. Dat komt omdat ze erg houdt van de zon en minder van schaduw.

Beschrijving. De gewone margriet (*Leucanthemum vulgare*) is een inheemse wilde plantensoort die deel uitmaakt van de composietenfamilie (Asteraceae). Zij

heeft een bloem met een geel hart bestaande uit honderden buisbloempjes. Deze worden omkranst door witte straalbloemen. De bloei is van mei t/m augustus, met soms een uitloop tot in september. De plant bloeit rijk en langdurig. De 30 tot 50 centimeter hoge rechte stengel is meestal niet vertakt en ze heeft donkergroene gekartelde bladeren en is vrijwel onbehaard.

De wortelstok is vaak vertakt en de wortels zijn taai en relatief lang. Nieuwe plantjes worden hoofdzakelijk generatief (via zaad) verspreid. De wind helpt daarbij een handje. Gewone margriet gedijt goed op enigszins droge tot vochtige bodems die vrij open moeten zijn. Dat komt

omdat ze erg houdt van de zon en minder van schaduw.

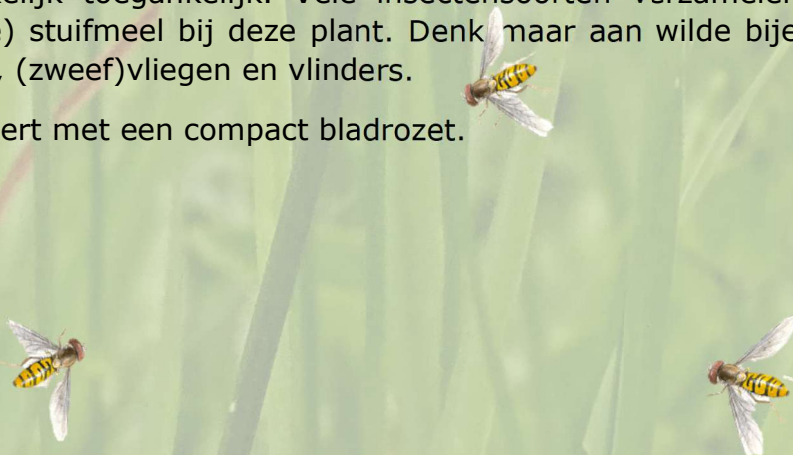
De bloem is karakteristiek voor graslanden die regelmatig worden gemaaid (zoals de wei in Thijse's Hof (twee tot maximaal drie keer per jaar). Koningin Wilhelmina liet indertijd op paleis Het Loo de gazons tot en met juni zelfs ongemaaid, waardoor haar geliefde margrietten volop konden bloeien.

De plant ziet er heel mooi uit en het is dan ook geen wonder dat er diverse gecultiveerde varianten zijn. Deze hebben veelal grotere bloemen. Vee eet al grazend van de gewone margriet en via het darmkanaal van die grazers komt het zaad ongeschonden later weer op de grond terecht. Ook een prima manier om de soort te verspreiden. Natuurlijk kan het ook zonder grazers als de plant na de bloei het zaad op de grond doet vallen. Dat dat werkt zie je ieder jaar op Thijse's Hof, want we hebben geen koeien voor zoiets. Koeien houden trouwens niet van margrietten. Het zijn vooral paarden, schapen en geiten die zo voor verspreiding zorgen.

Zoals bij veel soorten van de composietenfamilie zorgen de randbloemen ervoor dat de bloeiwijze in de kroon voor insecten goed zichtbaar is. Voor een mensenoog is de kroon van de lintbloemen wit. Voor bijen hebben de lintbloemen echter een duidelijk kleurcontrast met de gele buisbloemen in het midden. De kroon van de buisbloemen is kort en daardoor is de nectar ook voor insectensoorten met een korte tong makkelijk toegankelijk. Vele insectensoorten verzamelen dan ook nectar en (oranje) stuifmeel bij deze plant. Denk maar aan wilde bijen, diverse soorten hommels, (zweef)vliegen en vlinders.

De plant overwintert met een compact bladrozet.

Naam.

Margriet komt van het Oudgriekse margarites wat parel betekent. Je moet dan denken aan pralen. Dan spreekt de naam voor zichzelf als je de plant tussen het gras ziet pronken, pralen. Een oude volksnaam is dan ook Paarlemoentjes; heel leuk. De margriet wordt door zijn gele "schijf" geassocieerd met de zon. De bloem stond verder voor bescheidenheid, eenvoud en onschuld en tevens voor loyaliteit in de liefde.

Ecologie.

De plant komt in bijna heel Europa voor en verder naar het oosten tot zelfs in Midden-Siberië. In Noord- en Zuid-Amerika, Australië en Oost-Azië is ze ingevoerd. Uit onderzoek is naar voren gekomen dat de gewone margriet in Nederland al voorkomt sinds de bronstijd (ca. 3.000 tot 800 voor Christus). Ze is een algemene soort, maar dreigt achteruit te gaan onder invloed van de bemesting.

Gebruik.

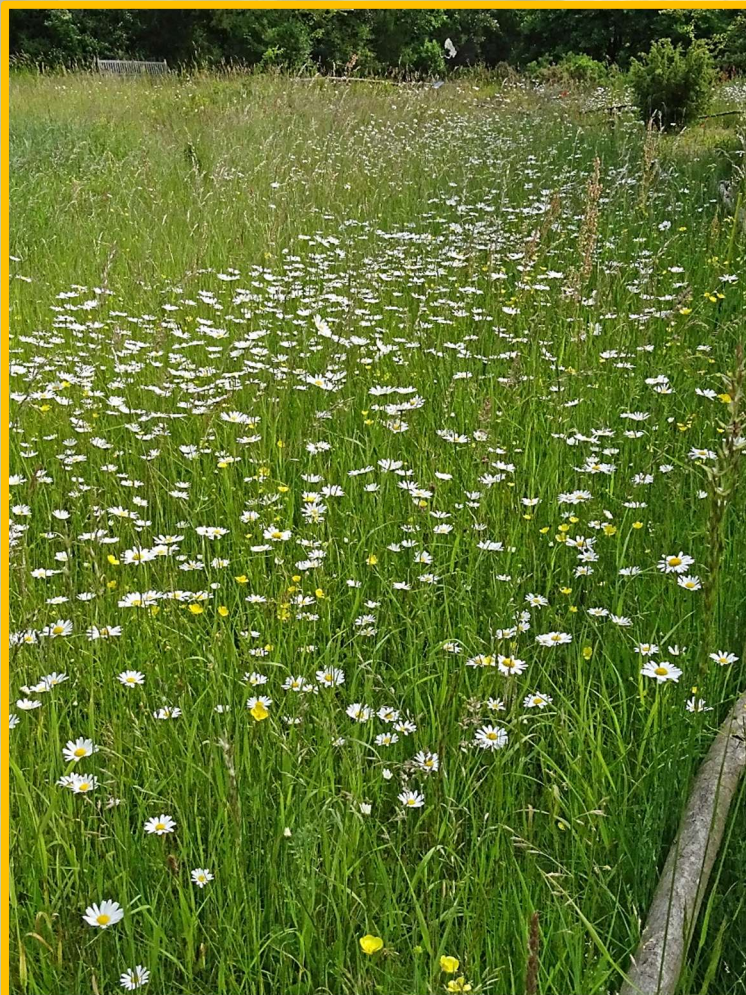
Met zijn mooie lange steel en prachtige bloem is de gewone margriet een geliefde bloem bij het samenstellen van zomerse veldboeketten. In Brabant en Limburg worden die traditioneel nog geplukt en in de bekende wegkapelletjes geplaatst ter opsiering van het altaar.

Net als bij het madeliefje bepaalden heel lang geleden jonge meisjes of hun huwelijkskandidaat geschikt was door de witte straalbloemen stuk voor stuk te plukken en te zingen: "Hij houdt van me, hij houdt niet van me". Het laatste blaadje bepaalde de uitkomst. In sommige streken wordt de bloem ook wel genoemd met: "Onschuld, je maakt me gelukkig".

De bloemen doen het goed in een salade. Ook het jonge blad is met andere groene blaadjes in salades te verwerken. De bloemknopjes kunnen in azijn worden ingelegd en als kappertjes gebruikt.

Volksnamen.

Ook Jac. P. Thijsses besteedde aandacht aan volksnamen. Zo schrijft hij in zijn boekje "Een tweede jaar in Thijsses Hof" uitgegeven in 1946 het volgende:

"Ik ben altijd benieuwd naar echte volksnamen, zowel voor dieren als voor planten, namen die van ouds bij het volk leven en die getuigen van den omgang van den mensch met al wat leeft in zijn omgeving. Oorspronkelijke namen worden dikwijls verdrongen door boekennamen en dat zijn vaak weer min of meer juiste vertalingen van wetenschappelijke termen of uitheemsche woorden".

Omdat de rijkste bloei van de gewone margriet omstreeks 24 juni (Sint Jan – de langste dag) valt ontstonden in de volksmond namen als Sint Jansbloem en Johannesbloem. Ook wordt de gelijkenis met het madeliefje genoemd met de naam grote en dubbele madelief en zelfs dubbele mei-zoen.

Op de Veluwe is de naam Kransbloem in gebruik geweest. Dat verwijst naar het gebruik om van de plant kransen te vlechten. Op 24 juni werden die dan op het dak geworpen om huis en stal tegen bliksem en brand te beschermen. Afgaande op de verschijning gebruikte men in Salland ook wel de naam pannenkoekenbloem.

Bron: Wikipedia.

Een tweede jaar in Thijsses Hof – Dr. Jac. P. Thijsses

Tekst: Martin Scheringa

Foto's: Lauran Oomen